

Miroslav Bobek
.....

žirafa na pondělí

ze zápisníku ředitele zoo

žirafa na pondělí

RADIŠERVIS

Miroslav Bobek
.....

žirafa na pondělí

ze zápisníku ředitele zoo

Text © Miroslav Bobek, 2012–2014

Obálka a grafická úprava © Štěpán Kotrba, Marek Václavík, 2014

České vydání © Radioservis a. s., 2014

ISBN 978-80-87530-47-4

Obsah

Úvodem	11
Kocour z Afrického domu	13
Busta paní Emilie	15
Návrat divokých koní, podruhé	17
Kocourkov na Blanensku	20
Valdštejnská zoo	24
Obchodní sdělení	27
Chameleon za dvacku	30
Válečný ředitel	32
Dantès	36
Slonice pro Prahu	38
Tajemná štola pod Zakázankou	42
Největší želví detektivka	45
1971 + 41 = 2012	48
Churchillovy hodinky	50
Mecenáš	52
Zvíře, které nemůžeme mít	55
Opovázlivec	57
Konec sloní roboty	59
Příběhy aut	61
Dražba	63
Fotbal v pralese	65
Čekání na první sluně	68
Pompeje reálného socialismu	71
Zázrak není nároková položka	73
Královské roucho	76
Příchod klonů	79
Proč v Zoo Praha nechceme delfinárium ...	81
Plechová fosilie	83
Královna banditů	85

Velká událost	88
Smrt mezi Afrikou a Asií	91
Na návštěvě u Moji	94
Paracoquimbit	96
Beyoncé se zlatavým zadečkem	98
Budoucnost pro gorily	100
Gábina	102
Dvacetník paní Trubkové	105
Praha není Vídeň	109
Bájná Echidna	111
Znovu a trochu jinak o Trojském pivovaru .	113
Pomůžeme (nejen) Makumbovi	116
Povodně a (Zoo) Praha	119
Zatoulaná Bernd	122
Objevy v Laosu	124
V nitru Psích hor	126
Nejkrásnější zvíře	128
Staré školní obrazy	130
Zápisky z Mongolska	132
Hliníkový poklad	134
Kakadu	137
Věc: Žádost o tiskovou opravu	139
Nečekaný nález	142
Afričanka Tina	145
Předvánoční starosti	146
Válka s Mloky v zoo	148
První žirafa v Praze	151
Žirafy z druhého konce času	155
Rose už není gorily	159
Opožděná zpráva o Vánocích	162
Pralesní krysa. Dobrou chuť!	164
Odsouzení k zániku?	166
O žirafách a lidech	170
Bublající žížala	177
Jak si představujeme nový pavilon goril ...	181
Po čem chodí žirafy	185

Winterhilfe pro tučňáky	187
Opilec a básník	189
Volavčí divadlo	191
Nesmrtelná želva	193
Déjednička	195
O vlčích a Červené karkulce	197
Příběh Hvězdy	199
Umírající Slon	202
Zbrojovka v chatrči a afričtí hajní	206
Velemloci se představují	208
Kdy to bylo? Ali a Minka na cestě do Troje ..	212
Lavička	217
Živý sen Salvadora Dalího	219
Bororo	221
Pozdravy z pražského zoa	223
Rejstřík živočichů	225
Rejstřík osob	230
Zdroje fotopříloh	234

Úvodem

Víc než čtyři a půl roku píši týden co týden jeden článek. I když je nepočítám, mělo by jich za tu dobu být nějakých dvě stě čtyřicet. Rozumí se publikovaných. Některé jsem nezveřejnil. To když si je přečetla moje žena a řekla o nich, že jsou *pumprdentlich*.

Hrozné slovo.

„Jak *pumprdentlich*?“ ptal jsem u každého takhle odmítnutého textu.

„Prostě *pumprdentlich*,“ dozvídal jsem se většinou. „Já bych to nikam nedávala.“

Netuším, jaký je pravý původ a význam slova *pumprdentlich*. Ve stejnojmenné povídce Oty Pavla tak tatínek označil sice pěkného, avšak jen pětikilového sumce.

Články, které *pumprdentlich* nebyly a objevily se v novinách, jsem ještě přebral. Necelá stovka se jich dostala do knížky, která pod názvem *Bobky od Bobka* vyšla před dvěma lety. Další várku, opět notně přebranou, najdete v tomto svazku. Jeho poněkud usedlejší název odkazuje jednak k tomu, že své články píši do pondělního vydání pražské a středočeských mutací *Deníků* vydavatelství *Vltava-Labe-Press* (a občas i jinam), jednak ke skutečnosti, že se v tomto výboru až překvapivě často objevují žirafy. Dokonce ještě častěji než gorily.

Rád bych doufal, že jak název, tak především obsah této knížky neohodnotíte slovem *pumprdentlich*. Tedy – slovy Oty Pavla –, že je to „asi jako když jde krásná dáma v plesových šatech anebo v báječném kožichu, všichni přihlízející jsou paf, a ona přitom šlápne do hovna“.

*Miroslav Bobek
Premantura, srpen 2014*

Kocour z Afrického domu

Většinou bývá mimo dohled návštěvníků v zázemí, jen někdy se vyhřívá na kamelech poblíž expozice surikat nebo se rozvaluje uvnitř Afrického domu. To se pak díky své velikosti, dlouhé husté srsti, krásnému zbarvení a vůbec majestátnímu vzhledu stává středem pozornosti. Tu a tam je dokonce považován za uprchlou exotickou šelmu.

Jmenuje se Mates a spolu s dalšími čtrnácti kočkami domácimi má v zoo zvláštní status. Jsou svého druhu zvířecími zaměstnanci, kteří mají svá privilegia – včetně veterinární péče. (Zjevně přitom jde o záviděníhodnou pozici, protože jejich řady by neustále chtěly rozšířit kočky z okolí. Náš stav je ale naplněn.)

Mates po své matce zdědil geny mainské mývalí kočky. Ta má původ – jak jméno plemene napovídá – ve Spojených státech. Kdo si však stvořil legendu, podle níž se Marie Antoinetta v předuše trpkých konců francouzského království chystala vystěhovat do Ameriky a napřed tam poslala své kočičí miláčky. Mezi nimi měli být i předkové mainské mývalí kočky.

Když na mě Mates mžourá ze svého oblíbeného místa na insektáriu se sarančemi v přípravně Afrického domu, vůbec se vzniku této legendy nedivím. Ten kocour v sobě musí mít modrou krev! Je nejvýraznější

osobností mezi kočkami, které zaměstnáváme, a sám se jistě považuje za vládce celého Afrického domu. Přinejmenším. To sebevědomí! A ten odstup hraničící s přezíravostí... Nejspíš by se mu ani nemělo říkat Mates, nýbrž vznosněji – třeba Matyáš.

Ano, také jsem z něj míval respekt. Jenže jednoho dne se propadl do inektária mezi saranče – a to mu z jeho majestátu hodně ubralo. Od té doby ho však mám mnohem raději.

Deníky střední Čechy a Praha, 28. 1. 2013

Busta paní Emilie

Nacházíme se v Dolním Dobřejově. Časně ráno začne nakládku čtyř klisen koně Převalského do přepravních boxů. Čeká je cesta do přísně chráněné oblasti Gobi B v západním Mongolsku. Cesta domů, cesta za svobodou.

V Dolním Dobřejově má Zoo Praha chovnou a aklimatizační stanici pro koně Převalského. Nachází se v překrásné a klimaticky extrémní krajině České Sibíře. Vznikla díky daru paní Emilie Truhlářové.

Obrázek této paní visí v jednom z hostinských pokojů takzvané Vily v naší stanici v Dolním Dobřejově. Profil krásné dámy ze třicátých, možná čtyřicátých let. Další fotografie je na schodišti. Zachycuje ji s manželem, významným činovníkem Juristické komory dr. Truhlářem, na výletě kdesi v Podkarpatské Rusi.

Paní Emilii se podařilo uchránit majetek, včetně statku a pozemků v Dolním Dobřejově, před znárodněním i měnovou reformou. A dokázala si ho užívat. Milovnice českého léta trávivala celé týdny na Dobřejově a v jarních či podzimních měsících ještě dlouho po osmdesátce cestovala po světě.

Protože sama neměla dědice a děsilo ji, že by Dolní Dobřejov měli „dostat komunisti“, odkázala ho pražské zoo. Bylo tehdy velmi složité všechno zadministrovat, ale roku

1983 byly konečně podepsány příslušné smlouvy.

Bohužel, bezmála dalších deset let trvalo, než do Dobřejova přišli první koně Převalského. Jak mi vyprávěl tehdejší ředitel Zoo Praha Bohumil Král, koně překvapení pro ně neznámou vysokou trávou zpočátku ve výběžích poskakovali jako srnky.

Toho se však paní Emilie Truhlářová už nedožila. Prý ji na sklonku života velmi zklamalo, že se budování výběhů a zařízení v Dolním Dobřejově tak protahuje...

Před pár týdny jsem se správci naší dobřejovské stanice, manželů Kardových, na paní Emilii vyptával. Přitom se pan Karda rozpomněl, že v komoře je její sádrová busta, a vyštrachal ji. Dost dobře ji nejde vystavit na nějaké frekventované místo, zničila by se. V tuto chvíli proto již vzniká její bronzový odlitek.

Přemýšlím, kam bronzovou bustu paní Emilie umístit. Současně si kladu otázku, co by jí udělalo větší radost: jestli bronzová busta, nebo skutečnost, že také díky jejímu daru můžeme koně Převalského vracet do jejich domova, do nekonečných mongolských stepí.

Deníky střední Čechy a Praha, 16. 7. 2012

Bronzová busta paní Emilie Truhlářové spočívá na kamenném podstavci pod smuteční urbou uvnitř dobřejovského statku. Sleduje tak i ruch, který zde panuje během příprav na transporty koní Převalského do Mongolska.

Návrat divokých koní, podruhé

Přistání letounu CASA na nezpevněné dráze v Bulgan sumu zapůsobilo na přihlížející – což byla podle strážlivých odhadů polovina veškerého zdejšího obyvatelstva – velmi silným dojmem. Stroj českého letectva se obloukem přiblížil, a jakmile se dotkl země, zdvihl se za ním ohromný oblak prachu. Jako z filmu! Paradoxně pro nás, kdo jsme byli uvnitř, to bylo jen trochu neklidnější dosednutí než jindy. Konečně jsme byli na místě a připravovali se na poslední fázi naší cesty.

Po letadle CASA, které má špatnou pověst, ale nikdy nás nezklamalo, přišly na řadu ruské nákladní vozy UAZ, které mají ještě horší pověst a zklamou úplně vždycky. Bohužel jiná auta nejsou k dispozici a Mongolové jsou neuvěřitelně zruční v jejich opravách. Při první závadě, k níž došlo už po půlhodině jízdy, jsem proto zachoval naprostý klid. Koním by chvilka klidu bez natřásání měla jen prospět a odpolední horko už pomíjelo; navíc transportní boxy byly přikryté houněmi politými vodou, které je chladily. Ještě jsem fotografa Reuters ujistil, že do půl hodiny rozbitý UAZ určitě zas pojedje, a když mi nevěřil, vsadil jsem s ním.

Sázku jsem prohrál. Rozsypaný UAZ se opravit nepodařilo, a tak jsme klisnu, kterou vezl, museli přeložit. Tím naštěstí potíže skončily, ale pozemní část transportu se neuvěřitelně vlekla kvůli pomalé a opatrné jízdě a častým zastávkám na kontroly klisen. Až pozdě v noci, když jsme se přiblížili Tachín talu, mongolští řidiči přidali; nic je už nemohlo udržet.

Aby klisny nemusely být v bednách ani o chvíli déle, rozhodli jsme se je vypustit ještě v noci. Ve světlech aut tak v aklimatizační ohradě mongolští rangeři vyložili bedny a nastavili je vedle sebe. Před třetí ráno jsme se postavili k šubrům. Po měsících příprav, překonávání nespočtu úskalí a letu přes čtvrt zeměkoule se přiblížil okamžik, kdy se další čtyři koně Převalského rozběhnou po kamenité půdě své vlasti.

První box se otevřel. Nic. Až po několika okamžicích vyšla Xara do světla reflektorů a odkráčela do tmy. Následovala ji Anežka, pak přišla na řadu Greta a jako poslední opustila svůj přepravní box, v němž strávila asi šestatřicet hodin, Spela. Po dlouhé přepravě byly klisny viditelně unavené, ale nic nenasvědčovalo tomu, že by kterákoli z nich měla vážnější problém. Podařilo se! I další čtyři koně Převalského jsme do Mongolska přepravili bez úhony. Další čtyři převaláci se vrátili domů...

Zatímco rangeři startovali auta, aby se úspěšný transport hned oslavil, snažili jsme se s kolegy před kamerami formulovat své pocity. Moc nám to nešlo. Úleva z toho, že všechno klaplo a máme to za sebou,

se mísila s radostí z úspěchu a s hrdostí na všechny, kdo se podíleli na další úspěšné etapě našeho projektu Návrat divokých koní.

Deníky střední Čechy a Praha, 19. 7. 2012

Kocourkov na Blanensku

Celá řada elektronických i tištěných médií přinesla na základě zprávy ČTK článek, který popisuje, jak hysterické reakce veřejnosti na on-line přenos hnízdění čápů bílých vedly k tomu, že hasiči dvě mláďata z hnízda nakonec odebrali, a to naprosto zbytečně. Stalo se v městysu Jedovnice na Blanensku a zde je úryvek z jedné verze uvedeného článku:

„Ze života čapí rodiny se čtyřmi mláďaty se v obci stala velká atrakce, část veřejnosti měla ale pocit, že život čápů neprobíhá tak, jak si ho oni představují. Když například čáp stál na jedné noze, volali, že má zlomenou druhou nohu. Když mělo mládě zplihlé peří, protože pršelo, volali, že umírá. Zbytky potravy si interpretovali jako rozbitou hlavu. Radnice proto raději kameru vypnula, tím se ale vše jen zhoršilo. Lidé ochranáře začali napadat, že čápi trpí a oni jim nechtějí pomoci.“

Vše posléze vyústilo ve zmíněnou akci hasičů, při níž dvě z mláďat byla umístěna v záchranné stanici; druhá dvě byla naštěstí již vzletná, a tak zavčasu uprchla.

Místní amatérský ornitolog k celé akci dodal, že „webkamery, sledující dění v hnízdech, mohou přírodě nikoli pomáhat, ale spíše škodit“. Prý chce, aby se od podobných akcí v budoucnu upustilo.

A právě v tomto bodu si dovolím oponovat. Přírodě totiž neškodí webkamery, nýbrž nekompetentní „ochranáři“ a ouřadové, kteří se – jak je vidět – kolem nich občas také vyskytují.

Ano, dnes není nic jednoduššího než téměř kamkoli posadit webkameru a streamovat na internet video. Tomuto kroku ovšem musí předcházet širší rozvaha; s podobným projektem nelze začínat, dokud si neodpovíme na otázky, co, proč a s jakými riziky chceme nabídnout ke sledování. Hnízdění volně žijících ptáků – třeba jsou to „jen“ čápi bílí – je přitom vždycky velmi citlivá záležitost a podle mého názoru takovýto přenos ospravedlní jedině jeho vzdělávací a případně i výzkumný charakter. Jenže to už je úplně jiná práce než jen tak někam přilepit kamerku! Připravit množství vysvětlujícího obsahu a trvale komunikovat s uživateli vyžaduje kvalifikaci, čas i značnou dávku nadšení.

Současně si umím živě představit, jakými nesmysly organizátory jedovnického on-line sledování zahlcovali někteří „fanoušci“ tamních čápů. Po letech organizování internetových přímých přenosů – počínaje hnízděním čápů černých v roce 1997 a líhnutím varanů komodských před pár dny – mohu potvrdit, že hysterie nemnoha, zato však velmi hlasitých jednotlivců v posledních letech narůstá do nesnesitelných rozměrů. I s nimi je však nutné počítat a případně na přenos raději rezignovat.

To všechno v Jedovnici zjevně podcenili. Přesto by se nic vážného nestalo, pokud by kdosi nepodlehł ošidnému hlasu „veřejného

mínění“ a neposlal na hnízdo hasiče. Tím projevil nejen obdobnou úroveň vzdělanosti jako ti, kdo se obávali, že čáp stojící na jedné noze má tu druhou zlomenou, ale především znemožnil, aby hnízdění čápů proběhlo, jak mělo. A Jedovnici tímto rozhodnutím vtiskl punc Kocourkova.

Lidové noviny, 14. 8. 2012

Když jsem psal tento článek, Jedovnici byla již v mnohém podobná situace kolem našich goril. Sedmým rokem jsme nabízeli možnost sledovat je v přímém přenosu, ale počet nekompetentních a stále agresivnějších reakcí velice narůstal. Jak vidím, už tehdy jsem zmínil možnost „případně na přenos raději rezignovat“.

O rok později byla situace ještě vyhrcořenější. V textu adresovaném „gorilím fanouškům“ jsem napsal:

„Před osmi lety, když se začínaly vysílat první řady VyVolených a Big Brothera, jsme se pustili do přípravy Odhalení – ‚trochu jiné reality show‘ s gorilami. Její úspěch nás vedl k tomu, abychom po jejím skončení nezrušili internetový přímý přenos z Pavilonu goril, ale pokračovali v něm. Mám velikou radost z toho, že dodnes ho sledují tisíce lidí, a jsem hrdý, že pomáhá získávat prostředky na ochranu goril v Africe.

Má však také svůj rub. Stále patrnější rub. Mezi stovkami a stovkami fanoušků se najdou i takoví, pro které se sledování života v pavilonu stalo doslova posedlostí. A co víc: někteří z nich se cítí být mnohem povolanejší

než naši chovatelé a s narůstající intenzitou se vůči nim vymezují. Všechno vědí lépe a všechno by udělali lépe. Napadají naše pracovníky na facebooku, v diskusních fórech, v mailech i v telefonátech, a dokonce i osobně v zoo. To není něco, co by bylo možné pominout.“

Když o několik měsíců později začalo hrozit, že naši chovatelé goril raději odejdou ze zoo, a když stížnosti na údajně špatnou péči o gorily začaly být nejvyhraněnějšími „fanoušky“ zasílány i do zahraničí, nezbylo mi než přenos ukončit. Asi nic jiného mě v celém mém profesním životě tolik nezklamalo a nemrzelo...

Valdštejnská zoo

Mou nejvyšší zvědavost vzbudil už jen předmět toho e-mailu. Valdštejnova zahrada na místě zoo, stálo v něm. A co teprve samotný obsah! Architekt Petr Uličný mi psal:

„Společně s kolegy řešíme výzkumný projekt na architekturu Albrechta z Valdštejna a publikovali jsme nyní naše zjištění ohledně zahrady, která byla někdy od roku 1625 budovaná nad oveneckým mlýnem, v místě dnešní zoo. Nalezli jsme celkem tři vyobrazení ze 17. a 18. století, které dávají dohromady představu velice rozlehlého areálu, budovaného zřejmě jako umělá zřícenina s velkým auditoriem (amfiteátre). Byla vybavena bronzovými sochami. Pravděpodobně začínala v místě dnešního vstupu do zoo a její východní okraj je zřejmě společný s východní hranicí zoo.“

Neuvěřitelné! Generalissimus císařských vojsk Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna nechal jednu ze svých jedinečných staveb, jejichž velkolepostí chtěl překonat samotného císaře, budovat v místech, která o tři sta let později vybral profesor Jiří Janda pro umístění pražské zoo.

Ve svahu začínajícím u dnešního hlavního vchodu se nacházely umělé zříceniny s fontánami a bronzovými sochami, znázorňujícími (pravděpodobně) kavalíry na koních, Akteóna s hornisty a rozličné bohyně.

Stačí popustit uzdu fantazii a představit si nejmocnějšího muže císařství, jak přijíždí do letohrádku se dvěma věžičkami, vybudovaného poblíž mlýna v Zadním Ovenci (dnešní Troja), a kontroluje postup prací na velkorysé stavbě, inspirované antickými vzory...

Albrecht z Valdštejna svou zahradu nedokončil; po jeho zavraždění v Chebu roku 1634 se tohoto úkolu ujal Maxmilián z Valdštejna.

Bohužel, zahrada nepřetrvala ani dvě stě let. Zbylo po ní něco kromě zmíněných tří vyobrazení?

E-mail, který mi poslal pan architekt Uličný, končí prosbou: „Velice by nás zajímalo, zda se Vám podařilo při úpravách Vaší zoologické zahrady najít nějaké pozůstatky konstrukcí nebo čehokoli jiného, co by mohlo s touto zahradou souviset. Budeme Vám za jakékoli poznatky, které by vedly k bližší lokalizaci zahrady, velice vděční.“

Ihned jsem se spojil s dlouholetým pracovníkem stavebního oddělení Zoo Praha Jiřím Kotkem. Pokud by v posledních čtyřiceti letech při pracích v zoo kdokoli narazil na sebenepatrnější zbytek zídky, pan Kotek by o tom věděl. Jenže ani on nemá o ničem nejmenší tušení. Škoda... Z Valdštejnovy zahrady se patrně nedochovalo vůbec nic.

Zbyla jen tři vyobrazení – a možná ještě pojmenování Troja. Sice se tvrdí, že Zadní Ovenec dostal toto jméno podle zámku, který tak zase začal být označován kvůli sousoší u schodiště, ale spíše k němu naše předky inspirovaly zdi Valdštejnovy „antické“

zahrady. To podporuje i zápis historika Carla Adolpha Redelna z roku 1710: „Bylo mu dáno jméno Troja, jelikož poblíž tohoto letohrádku jsou ještě vidět zříceniny zničeného zámku, jak je starými spisovateli popisována Troja.“

Ale přesto: pořád v sobě živím alespoň malou naději, že na svahu kolem výběhu pand červených na nějaký – jakkoli nepatrný – pozůstatek Valdštejnovy zahrady jednou narazíme.

Deníky střední Čechy a Praha, 3. 9. 2012

Obchodní sdělení

Ještě nikdy od doby, kdy dva mniši přinesli v duté holi do Evropy vajíčka bource morušového, neuniklo z Asie tak důležité tajemství jako nyní. Ani se mi nechce věřit, že se nám něco takového podařilo. Ale je to tak. Disponujeme recepturou na výrobu papíru ze sloního trusu!

Abych dokázal, že skutečně známe celý výrobní postup, rozhodl jsem se jej zveřejnit – ovšem s tím, že nejcitlivější pasáže byly vyjmuty.

Tedy:

1. Sloní trus se vysuší.
2. S přídavkem vody se vaří 24 hodin. (Do kotle se dává větší objem trusu než vody. Je vhodné přidat ještě dezinfekční činidlo, aby spotřebitelé byli stoprocentně ujištěni, že v papíře nezůstaly žádné bakterie.)
3. Vyvařený trus se v poměru VYMAZÁNO - TAJNÉ odstřížky starého papíru míchá ve vodě, dokud nevznikne homogenní kaše. Celý proces trvá VYMAZÁNO - TAJNÉ .
4. Tuto kaši lze případně obarvit, používaná přírodní barviva jsou VYMAZÁNO - TAJNÉ . Lze i vybělit či přidat další činidla, která způsobují, že je